

Ҷомҳои пешинани рӯзнома: «Овози тоҷики Намбагал» (солҳои 1924), «Овози тоҷик» (солҳои 1924-1931), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1931-1940), «Ўзбекистони сурх» (солҳои 1950-1964), «Ҳақиқати Ўзбекистон» (солҳои 1964-1991).

Бани одам аъзони яқдигаранд!

Овози Тоҷик

Тоҷик

«Овози Тоҷик» (Тоҷикистон)
солҳои 1924–1931),
солҳои 1931–1940),
солҳои 1950–1964),
солҳои 1964–1991).

РЎЗНОМАИ ОЛИЙ МАЧЛИС ВА ДЕВОНИ ВАЗИРОНИ ҶУМҲУРИЯТИ ЎЗБЕКИСТОН

9 октябри соли 2002. Чоршанбе № 78 (12820)

Дар фурӯш нархи озод. Рӯзнома соати 17.30 имзо гардид.

Ҷамкорӣ ва
ҳамдигарфаҳмӣ—
роҳи ягонаи ҳаллу
фасли муаммоҳои умумӣ

Президент Ислам Каримов тақлиф пеш гузошт, ки савдо ҳаракат дар бобати кӯмак раёндон ба мамлакатҳои ҳамсоя мувофиқ гардонда шавад.

Гап дар сари он аст, ки дар Конфронси Токио давлатҳои васоятгар қарор доданд, ки ба Афғонистон ба миқдори зиёд кӯмаки иқтисодӣ ӯро молӣяро мерасонанд. Вакилони мамлакатҳои кӯмакрасон сарва-лӣ ба Президент Ҳамид Кар-ва-лӣ аҳду паймон намуда, аз-роӣ самтҳои муҳталиф дар-ро-намоҳи алоҳида таҳия ме-ку-на-нд. Ба табиист, ки сарма-во ба кӯмаки асосие, ки ба сар-замини Афғонистон фиристо-да мешавад, асосан тавасу-ти минтақаи Сиёҳи Марказӣ ме-расад. Дар минтақаамон салохияти қалон дар бобати

Осиён Марказӣ» сохтори демократӣ гуфтем. Ислем Каримов тақлиф пеш гузошт, ки ба мақсади балианд бардоштани нуфуз ва босамарии он ҳуҷҷатҳои дар доираи ҳамчамбияти минтақавӣ қабулгардида бо назари танқидӣ арзёбӣ карда, оне, ки ба пешравию кор халал мерасонанд, безаифроқ доништа шаванд. Аз рӯи маълумоти то ҳол дар доираи Ҳамчамбияти иқтисодии Осиён Марказӣ ва вориҳои он Ташикилоти «Ҳамкорию Осиён Марказӣ» ҷамъ 243 ҳуҷҷат ба имзо расидааст. Иштирокдорони саммит аҳду паймон карданд, ки тамоми он ҳуҷҷатҳо аз нав дида баромада шаванд.

Дар қароргоҳи ҳукумати мулдошти президентҳо дар

халлу фасли худро меёбанд.
Созмон dodони Консирси-
уи наклиёти ва озукаворий
хам мувофиқи мақсад мебо-
шад. Коммуникатсияҳои на-
клиёти унсур ва усули асосии
хамгарой мебошад. Бо ҳамин
савала муаммоҳои гумрук,
сархад ҳам барҳам меёбанд.
Созмон dodони Консирсиуи
хушворкории ҳам дар бобати
халлу фасли бисёр муам-
моҳои мавҷуда имконият фаро-
роҳам меоварад.

Дар фарҳоми музикаирот
Президентҳо ба Баёнии
муштарақ имзо гузоштад.
Ислоҳ Каримов ва Эмомалӣ
Раҳмонов ба ҳуҷҷат дар бораи
делимитатсияи сарҳадҳои
давлатии байни Ӯзбекистон
ва Тоҷикистон имзо гузош-
тад.

Хамин тавр, дар Душанбе Президентҳои мамӯлики Осиёи Марказӣ дар хусуси рушди ғайриҷамъияти ду соҳтор мубодилаи афкор намӯда, қарорҳои муфидро қабул намӯданд. Аҳли пойтахти Тоҷикистон меҳмононро мӯдом хуб пазируфт. Ва он

Аз руи масъалаҳои муҳимгардида қарорҳои дахлдор қабул гардиданд.

(ЎЗА)

Ислоҳот дар соҳаи иҷтимоӣ

Дар маҷлис, ки тахти сарпарастии ҷонишини Нахуствазирӣ Чумхурияи Ўзбекистон Ҳамидулло Кароматов гузашт, аз рӯи масъалаҳои муҳокимагардида қарорҳои дахлдор қабул шуданд.

Даҳсолагии шабакаҳои телекоммуникатсияи байналхалқӣ

ти Интернет доманадор ме-
гардад ва дар ин бобат Шир-
кати саҳҳомии «Ўзбектеле-
ком» ба ҳамкориҳои хориҷӣ
умеди калон мебандад.

(Хабарнигори худамон).

Бозихон Осиё

Чор медали Чусовитина

Дар гўштини тарзи озо
Дилшод Мансуров ҳама
қоилад кард. Варзишгари ҷав
ни 18-сола дар вазни 55 к
лограм тамоми ҳаёти
ро мағлуб сохта, соҳиби ме
дали тилло гардид. Артур Та
мазов бошад, дар байни се
вазноҳу низ аз рӯи ин наму
варзиш ғолиб омада, бо ме

кайрнӣ оғоз ёфтанд ва мураббӣ аз онҳо умеди калон доранд. Аз ин мусобақаҳо ба даст овардани 12 медали тилло, 17 нукра ва 36 биринҷро мураббӣ пешгӯӣ мекунанд.

Саммити ИДМ дар Кишинёв

Қисми расмӣи саммит имрӯз оғоз ёфт. Пагоҳӣ Ислон Каримов дар мулоқоти президентҳо дар доираи танг иштирок намуд. Дар рафти сӯҳбат оид ба масъалаҳои умда, аз қабили тақвим додани фаъолияти мақомоти ИДМ, вусъат додани рабобити

Муҳокимаи масъалоҳои мазкур дар маҷлиси пленарии Шӯрои сарони давлатҳои ИДМ дар таркиби васеъ идомиаи худро ёфтанд. Сарварони давлатҳо дар ҳусуси гузарони-

давлатҳо—иштирокдори ИДМ да-
минтақаи Осиёи Марказӣ қабул гар-
дид. Барномаи такмил додани ҳам-
корӣ оид ба масъалаҳои сарҳад, ҳам-
чунин барномаи байнидавлатӣ

Бо ҳамин маҷлиси навбатии самит ба анҷом расид.

Аллакай аз рӯи баъзе на-
мудҳои варзиш мусобиқаҳо
ба анҷом расиданд. Аз он
ҷумла, гимнастикачиён,

мағлуб сохта, соҳиби ме-
ли тилло гардид. Артур Тай-
зов бошад, дар байни сер-
вонҳо низ аз рӯи ин намуди
рзиш бодиб смала бо ме-

нчи ро мураббон
текунанд.
озишгаронамон дар
амалӣ гардидани
н комёбиҳо таманно

**Дар бораи тадбирҳо оид ба такмил додани
низоми андозакунӣ, метрология ва
сертификатсияи маҳсулот ва хизматрасонӣ**

Раиси маҷлазидор то ҳақироти соли чорой лоҳиқа Қонун дар бораи даровардани тағйироту иловаҳоро ба қонунҳои Ҷумҳурияи Ўзбекистон, ки масъалаҳои андозакунии, метрология ва сертификатсияро танзим мегаданд, таҳия созад ва мувофиқи тартиби муқарраргардида ба Девони Вазирон пешкаш намояд.

15. Ба Вазирати адлияи Ҷумҳурияи Ўзбекистон аҷояҳои ба Ҷонқисим «Ҷустардан» супурда шавад, ки бо вазирату идораҳои маъмурдор дар бадалги як моҳ ба Девони Вазирон тақлифори оид ба даровардани тағйироту иловаҳо ба қонунгузории қорӣ пешкаш намоянд, ки аз қарори маъмур бармеояд.

16. Назорати иҷроии қарори маъмур ба зимми Нахуствазирӣ Ҷумҳурияи Ўзбекистон У.Т.Султонов гузошта шавад.

Раиси Девони Вазирон И.КАРИМОВ.

шаҳри Тошқанд,
3 октябри соли 2002.

Меҳнаткашони соҳаи кишоварзии ҷумҳурият ислоҳоти иқтисодиро дар самтҳои устувори худ собитқадамон амали гардонда, комё-

Суръати баланди кишт дилпурий мебахшад, ки меҳнаткашони соҳаи кишоварзӣ, алалхусус ғаллакорон аз ӯҳдадори ба зиммашон

Дар рӯзҳои ҷӯшу хуруши ҷамъовариҳои пахта соатҳои кори мағозаҳо ва шабакаҳои хӯроки умумии иттиҳодияи саҳомии «Матлуботсавдо»-и ноҳияи Риштон зиёд карда шуд.

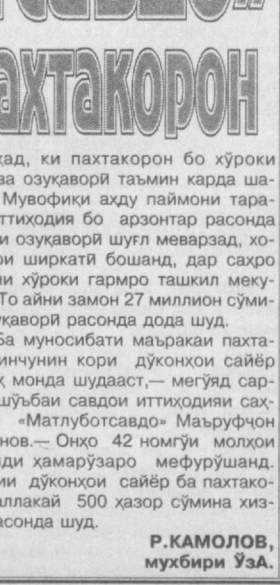
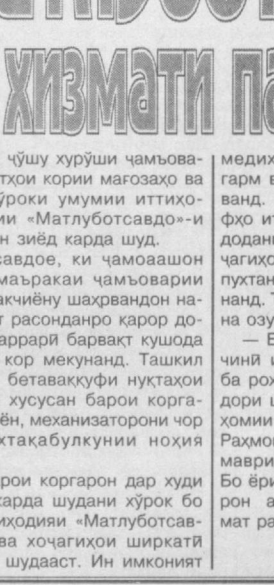
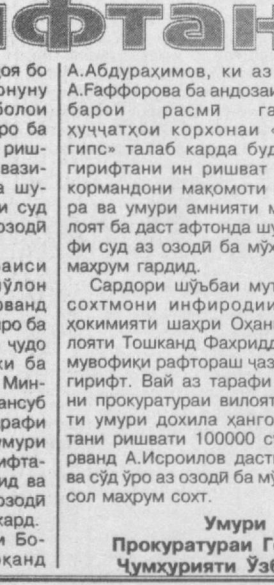
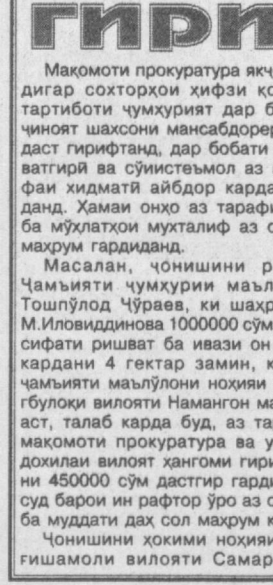
Нуктаҳои савдое, ки ҷамъоашон дар давраи маъракаи ҷамъовариҳои ҳосил ба ҷинакинуви шаҳрвандон намунавӣ хизмат расондандро қарор доданд, аз муқаррарӣ барвақт кушода шуда, то дер кор мекунанд. Ташкил кардани кори бетавассути нуктаҳои хӯроки умумӣ хусусан барои коргарони хизматчиён, механизаторони ҷор пунктҳои пахтабулкунии ноҳия қулай аст.

Инчунин барои коргарон дар ҳуди саҳро тайёр карда шудани хӯрок бо ҳамкории иттиҳодияи «Матлуботсавдо»-и ноҳия ва хоҷагиҳои ширкати ташкил карда шудааст. Ин имконият

медодах, ки пахтакорон бо хӯроки гарм ва озуқаворӣ таъмин карда шаванд. Мувофиқи аҳду паймони тарафҳо иттиҳодия бо арзонтар расонда додани озуқаворӣ шугл меварзад, хоҷагиҳои ширкати бошанд, дар саҳро пухтани хӯроки ғариро ташкил мекунанд. То айнӣ замон 27 миллион сӯмина озуқаворӣ расонда дода шуд.

— Ба муносибати маъракаи пахтачинӣ инчунин кори дӯхонҳои сайёр ба роҳ монда шудааст,— меғӯяд сардори шӯъбаи савдои иттиҳодияи саҳомии «Матлуботсавдо» Маъруфҷон Раҳмонов.— Онҳо 42 номгӯи молҳои мавриди ҳамарӯзаро мефурушанд. Бо ёрии дӯхонҳои сайёр ба пахтакорон аллакай 500 ҳазор сӯмина хизмат расонда шуд.

**Р.КАМОЛОВ,
муҳбири ЎЗА.**

Ривоят ва ҳақиқат

Оби зулолу ҳавои Истаравшан ба дарди дуктари шаҳаншоҳ шифо бахшид...

Ривоятҳо дар Истаравшан аз қадимлайим аз даҳон ба даҳон гузашта меояд, ки: як замон дуктари яккаю ягонаи подшоҳи Эрон—Равшан саҳт бемор шудааст. Табибони бисёр баҳри муолиҷа ба хидмати ӯ омадаанд. Аммо аз табобатшон суде набуд. Никоят, табиибон ба шох гуфтанд, ки баҳри шифои шох дуктар фақат ҷое бояд ёфт, ки обу ҳавои хуб дошта бошад. Чун дигар чора набуд, баҳри дарёфти чунин маъъназ шох дуктари худро аз як шахр ба дигар шахр ва аз як минтақа ба дигараш мебард, аммо бефоида. Хамин, ки шох ва дуктари ӯ—Равшан ба ҷое омаданд, ки аз як тараф насими форамии кӯксон мевазиду аз ҷониби дигар бӯи гулҳои атроғин ба машом мерасид. Обҳои мусаффои чашмасорон чашмоқу мерабуд, садои ҷоршавии он аз баландию оҳанги аҷиби мусиқӣ меовард. Ин ба Равшан нисбат мазкур шуд, хуш омад. Таваққуф намуданд. Оби зулоли кӯксон чашми шохдӯхтарро ба худ мекашид. Вай аз ин рӯх мегирифт ором меёфт. Баъди ки пиёла нушичон намудани он об дар ҳеҷ рави дуктари беимор хун давид, табассум хувайдо шуд.

Подшох аз ин ҳол рӯх гирифта ба дуктараш меғуд, ки «ист, Равшан» ва ба номи дуктараш шаҳре бунёд менамояд, ки маъруф ва машҳур ба исми Истаравшан гардид...

Ин, албатта, ривоятест ҳалқӣ ва асоси илмӣ надорад. Ба ҳар оина, вай дар худ як сир дорад. Ин ҳам ҳубии обу ҳаво, зебоию дилпосандазӣ манзараҳои ин шахр шаҳдборию шифобахшии мевачоту зироати ин мулкоро нишон медиҳад.

Дар Уролеппа як навъ ангири тоғишаки донаҳояш нисбатан хурди сафедранг мерӯяд, ки баъди пуктан ғунҷаҳои вай ба худ ранги наботи зардро мегиранд, ё донаҳои хол-холоки зард дар болои донаҳои ин ангири пайдо шаванд, «чиллағ, тухми ҷур шуд» меғуфтанд. Ин вақт ангири чиллағи шираи нисоят баланд ҳосил мекунад. Хангоми хурдан аз шираҳои он лаб ба лаб наспиданаш мумкин. Ба ин сабаб, аз калонсолон мешунидем, ки: «чиллағи пазад, ҳоҷат ба хун хӯрдан намонанда».

Ҳақиқатан ҳам наъби ангири «чиллағи Уролеппа дар дунё

дигар ҳамто надораст. Дар ғурағиаш, (ширини наҳша) хурдани вай махсусан ба меъдаи атфол фойдабахш будааст.

Меваю сабзавоти дар Истаравшан ва деҳоти гирду атрофи он рӯйдаро дар ҳама бозорҳо мепасанданд. Чунки дар маза фарқ дорад. То ба қарибҳои дар бозорҳои Кӯйлуку Олои Тошканд аз Уролеппа бисёр картошкаву сабзи ва себу ангур меоварад. Акунӣ, ки равуо душвор шудааст, аз он ҷо чунин мол намеоранд. Аммо ханӯз аз забони фурушандаҳо кас мешунавад, ки «ин картошкаи Уролеппа аст». Мақсад аз чунин дурӯғӣ, ҳар қӣ зудтар ба фуруш расондани моли худ ва аз наъб бозортезкуни аст.

Дар Истаравшан «Пансионат», «Хонаи осомӣ» ҳаст. Замоне онҳо ба имдоди муассисаҳои бинокорӣ «Средиземноморской» ва «Голландской» бунёд шуда, дар ҳама мавсим сародам буданд. Зеро обу ҳавои ин ҷо дар ҳама мавсим—рӯҳбахш.

Санаторияи «Хавотро» (ба маъни ин вожа ҳаст аз калимаи «хот»—«хотак» сарманша гирад, ки дар ин бора қаблани чизе иншо дошта будам), ки аз 13. Истаравшан 20 километр поёнтар ҷойгир аст, бо оби маъданаш дар тамоми ғушаи ханори собиқ Шӯравӣ шӯҳрати беандоза дошт. Зеро вай ҳам барои рӯдаю меъда ва ҳам барои бугумдардиҳо ва ҳам барои беморони дилу асоси нисоят фойдаовар буд. Ба туфайли хамин оби шифобахш Ҳукумати хамонвақтаи Ўзбекистон нисбатан дар он ҷо ду муассисаи тиббӣ қушода буд. Яке марбути хоҷагии роҳи оҳани Осиеи Миёна буди бунёдшуда ва дигар марбути ГЭС-и «Фарход» буди дар атрофаш бӯстонсароӣҳои алоҳида дошт. Ҳазорон-ҳазор одамон ҳар сол аз ин шахраи тиббӣи чаннатмакон шифо меёфтанд, истироҳати бодорагӣ менамуданд. Хайҳот, ки бо пош хӯрдани Иттифок ин шахраки шифо симои худро аз даст дод. Пош хӯрдун тит шуд. Дар мобайнаш деворҳои бетонӣ пайдо шуданд. Одамонҳои хилъати сафедпӯш кам андар кам ба назар мерасанд, пуи истироҳаткунандагон аз ин ҷо қанда шуд. Ба ҷои онҳо ҷавонони либоси нисомӣ дар тан бисёр шуданд. Хушбаҳтона, сокинони шахрак ханӯз барҷода...

Тамосҳои чашнвора дар Истаравшан, ободонӣ дар ин

Чун захираи Оби зулол калон, қитъидори истеҳсоли корхона то рафт меафзоида. Дар ин ҷо дигар наъвоҳои обҳои ташнашкан нисбатан дар ҳаҷи ҷо маблағгузори намекунад. Онҳо пешаки донаи буданд, ки аз оби зулоли ин ҷо фоида хоҳанд дид. Мисле ки дар ривоят зикр ёфт, шаҳаншоҳи Эрон маҳз дар хамин ҷо сикат ёфтааст...

Чанде қабл, намунаи «Оби зулол»-ро барои ишторик дар озмуни байналхалқии обҳои маъданӣ ба Йелоти Муттаҳиди Амрико фиристоданд. Дар он озмун аз 180 мамлақати дунё 850 навъ обҳои шифобахшии маъданӣ пешниҳод шуда буд. Баъди азназаргузориҳои мутахассисони соҳибкаси соҳа «Оби зулол» бо сифаттарин ва муфидтарин обҳо эътироф шуд. Оби зулол дар ин намоиши бонфуз ҷои аввалро гирифт, сазовори медали тилло шуд.

Пас ривоятҳо, ки нақл шуд, аз ҳақиқат дур нест.

М. ОТАХОНЗОДА,

Истаравшан—Тошканд.

Тағқиқоти нав

АДИБЪ СОБИРИ ТИРМИЗӢ ВА САӢИДОНИ ТИРМИЗ

Шаҳобиддин Адиб Собир соли 1078 дар шахри бостони Тирмиз таваллуд шудааст. Падараш Адиб Исмоил аз фозилони ин шахр буд ва баъди ин ҷаҳат Адиб Собир дар замони худ аксар бо номи Собир ибни Исмоил шӯҳрат дошт. Ин шоири рангинҳаёл дар асри XII, дар замони ташаққули сабки душворписанди ироқӣ ба аънаҳои пешини сабки хурсонӣ содик монд ва аз давомдихандагони услуби соддазоҷи Рӯдакӣ қарор гирифт. Аз ин рӯ, вай байни муосиронаш бо номи «Рӯдакӣи сонӣ» нисбат ба забон гирифта мешуд.

Замони Адиб Собир замони гулгулшукӯфии шеърӣ шоири форӣ буд ва дар шахрҳои марказии он давра — Самарқанд, Марв, Урганч, Нишопур, Исфохон, Лоҳур, Ғазна доираҳои адабӣ амал мекарданд. Ғайри ин, дарбони қозин, расон, амалдорони бонфуз, ноҳиҳо ва сайидони машҳур ҳам маҷмъаи шеърӣ шоири қарор гирифта буданд. Аз рӯйи ин расмӣ Адиб Собир, вақте ки баъди хатми мадраса чун шоири баркамол мон баровард, ба дарбони яқе аз сайидони машҳури Тирмиз — Маҷидиддини Абулқосими Алий бини Ҷаъфар ал-Мусавӣ рӯ оварда бо қасоиди ғарро ба хизмати ин шахс камар баст.

Сайид Абулқосим Алий бини Ҷаъфар ва умуман Сайидони Тирмиз аз қадим насл насаб ва киро буданд ва ҷаро Адиб Собир ба ҷои доираҳои машҳур маҳз ба ин хонадони мӯхтарам рӯ овард? — ин як масъалаест, ки то ҳол шахри худро интизор аст. Қамина дар бораи Адиб Собир рисола ва мақолаҳо нашр кардаам ва ашӯриро ҳам борҳо ҷол намунаам. Ба қариб девони қомили хашт хазорбайтаи ин шоирро бо усули илмӣ-интиқодӣ ба ҳуруфоти форӣ дар Эрон мунташир сохтам. Аммо доир ба табакаи сайидони Тирмиз ва робитаи Адиб Собир бо онҳо ин ҷо аввали бор ҳарф мезанам ва ин масъала чунин аст:

Сайидони Тирмиз аз хонадонҳои қадимии ин шахр буда, асосгузори онҳо мувофиқи шаҷараи Хасан ал-Амир бини Ҷаъфар бини Убайдуллоҳ, бини Хусайн бини Алий мебошад. Хасан ал-Амир соли 850 мелодӣ аз Арабистон ба Самарқанд меояд ва баъди чанд соли суқунат дар ин шахр ба Тирмиз мекунад ва ин шахр қароргоҳи охири ва доимии ӯ мегардад. Сайидони Тирмиз минбаъд, солиҳои тӯлонӣ аз хамин насл насаб мегиранд ва аз рӯйи насабномаи онҳо баъди сайидони покизаҳули дигар нис дар Тирмиз қучида омада, дар афзоиши насли ин хонадон дар ин шахр сахм мегузоранд.

Дар асриҳои XI-XII, яъне дар замони зиндагони Адиб Собир табакаи сайидон дар Тирмиз шӯҳрати азим ва нуфузи зиёд доштанд ва роҳбарии шахр асосан ба ихтиёри онҳо воғузошта шуда буд. Қамми сайидонро роҳбарӣ онҳо-наки идора мекард ва баъзан ин нақибон аз тарафи ҳокимони марказӣ ба дарачаи ноҳии ин ҷо мавзе нис расида буданд. Ба ин маънаи мадҳи Адиб Собир Маҷидиддини Абулқосими Алий дар нимаи аввали асри XII дар Тирмиз байни қамми сайидон дарачаи нақибӣ дарёфта буд ва тавассути обрӯ, эхтиром ва шӯҳрат, инчунин ӯдадорӣ раҳбарияти қамм шахси мазкур аз тарафи ҳукмати марказии Салҷуқӣи ноҳии шахри Тирмиз ҳам таъин шуд. Тирмиз бошад, дар нимаи аввали асри XII ба сулолаи Салҷуқӣи тобеъ буд.

Сабоби ба хизмати нақиб ва ноҳии мазкур дохил шудани Адиб Собир аввалан ҳурмат ва эхтиромӣ сайиди бузургматарбаи хамшахрияш бошад, сониян, тақлиф ва даъватҳои беҳири ин шахр буд, ки барои афзоиши нуфузи дарбор ва маҷмъаи шеърӣ шоири қарор додани он вай ба хизмати аҳли суҳан эҳтиёҷ пайдо карда буд. Адиб Собир бо меҳр ва муҳаббат мамдӯҳи мазкурро баъд карда ва аз сиди дил ба ӯ хизмат гузоридааст. Ба ин вай худро ҳақбар ва вазифадор донистааст. Чунки аз рӯйи тасвири вай Маҷидидини Абулқосими Алий он қадар сифатҳои олий ва хислатҳои неки инсонӣ доштааст, ки ӯро маҳд гуфтан кори савоб ва нисоят муҳим намунадааст. Ин шахр аҷоддан бузургманиш ва муаддаб буда, ба хонадони пайғамбар Мухаммад Мустафо (с)

бевоисита робита ва пайвастагӣ доштааст. Аз ҷумла, байтҳои поёнии Адиб Собир шахсият ва насоби мамдӯҳи мазкурро ба мо чунин иброз медиҳад:

Вориси Ҷаъфари Содик — Алий бин Ҷаъфар, Он, ки сад шох сазад ноҳии як Ҷаъфари ӯ. Он худованд, ки Ҷайдар дила Зӯхро насабад, Шайфай Ҷайдару Зӯхро ҳамма хидматгари ӯ. Аз маоли маонӣ ки тамаъ дорӣ аз он — Алию Фотима бошад падару модари ӯ.

Аз рӯйи ин гуфтаи Адиб Собир насоби Маҷидидини Абулқосими Алий аз имом Ҷаъфари Содик ибтидо гирифта ва мансубияти лақаби ӯ — «ал-мусавӣ» ба фарзанди ин имом — Мӯсо Ризо рафта мерасидааст. Насаби дуртараш аз Алию Фотима ва ӯ худ имомӣ олиқадри шайён будааст. Инак, ба ин маънаи меконем:

Умдатулислом Маҷиддин Абулқосим Алий, К-эзид аз вай исзи шаръу қуввати дин офарид.

Сулолаи набаӣ, кутби маҷд Маҷиддин Зи дини ӯ ҳамма аҳволи дин ба равнаку об.

Аз ин абёт боз аниқтар идорк мегардад, ки Абулқосими Алий давомдихандаи сулолаи пайғамбарӣ буда ва аслан аз пайғамбарамон Мухаммад Мустафо (с) насаб доштааст. Ҷаъфари динпарвар буда, зиёда аз ин ба дарачаи шайхулисломӣ расида ва дар тарғиби ташвиқи шарияти исломӣ хеле қушишҳо кардааст. Қуввати дини Мухаммадӣ ва равнаку наҳъномаи он дар он давра асосан ба ҳиммати заҳмати ин шахс вобаста гардидааст.

Паноҳи илму бунёди мулк асли шараф, Қамолу донишу фарри ҷаҳону фаҳри имам. Зи асл гаҳари поки пайғамбарони араб, Зи насли нисбати шохону хурсавони аҷам. Худогои бузургони оламҳои худой, Туро зи хашмату рифъат сипоҳ доду хашам.

Адиб Собир соҳиби илму дониш, китобу дафтар ва насру назм будани Абулқосими Алиро пайваста илҳо менамояд. Равшан мегардад, ки ин шахси мӯхтарам дар фасли шоирӣ нависандагӣ тақдир тамом дошта ва аз олимону донишмандони замона ҳисоб меёфтааст. Вай рифъат, хашмат, қадру манзилат, сипоҳу хашам дошта, ба сифати ноҳии шахри Тирмиз қалъа сохта, сипоҳ густирида ва ба амру фармон машғул шудааст. Наслан агар ба пайғамбар рафта расад, нисбатан аз шохону хурсавони аҷам насаб гирифтааст, яъне ӯ арабасли аҷамнасл будааст.

Аз таърифи тасвиқи чунин шахси олиқадр мӯхтарам Адиб Собир — ҳақдорона фаҳр кардааст ва онро мадҳҳои хушқу ҳоли не, балки ихлосу эътиқод ва ҳурмати бепоён ба аҳли илм, ба шахси олинасаб ва ҳодими барҷастаи дину вориси пайғамбарӣ ислом донистааст. Маҷидияи ӯ «дурӯди аҳли байти пайғамбар» аст ва дар ин бора шоирро мо бо тафҳуру ва сарбаландӣ гуфтааст.

Мадҳҳои аҳли байти пайғамбар марост ном, Ман донам аз ҷаҳон шарафӣ ҳоли аҳли байт.

Таърифи Маҷидидини Абулқосим Алий дар ашӯри Адиб Собир Тирмизӣ беҳисоб ва доманадор мебошад. Шоирро мо худ таъкид кардааст, ки ба ин ҷаноб сад қасида бахшидааст («Ба сад қасида туро хондаам ҳалиму қарим»). Аммо зиёда аз ин шоир дар шеърҳои дигараш, масалан, таркиббандҳо, қитъаҳо ва хатто ғазалиётҳо шахси мазкурро бо илҳом ва эътиқод маҳд кардааст. Дар ин маҷидияи сифат ва хусусияти мамдӯҳи як-як ба тасвир омада ва ба ӯ баҳои баланд ва арзанда дода шуда, тимиҳои ҳақиқии ин марди кироӣ оғушта шудааст.

Хусусан, таърифоти зерини ӯ-аз ҷумла вайро «раиси шарку Хурсон», «фаҳри шараф», «қавоми имомат», «бунёди доду қоидаи адл», «доғару адлгуштар», «хуршеди хонадони нубувват», «сайиди содоти шарку ғарб», «ҳақими лафзмаъ-

нои юнон», «нутқномаи позанд», «бузургу олиму сарвар», «соҳиби назму наср ва қилку китоб», «ҷамолу маҳфил», «ҷалолу мавоқиб», «соҳиби рибъату сибъат», «манъу қабулу ато», «маҳдуну сари мусавӣ», «амиру сайиди олам», «нурату шарафи ислому дин», «ҳокими шарку муфрити ғарб», «қавбаи ҳоҷати ҳама фузал» ва ғайраҳо ғайра гуфтанҳои шоир — қариб дар ҳар қасидаи вай таъкид ба таъкид ва тақдор ба ҳар қасидаи вай таъкид ба таъкид таърифот ва ё ба онҳо монанд дар ҳақи писарон ва ҳешовандони сайидзодани Абулқосими Алий бини Ҷаъфар ва сайидони дигари боному нишон, ки дар шахрҳои ғуноғуни Хурсон баъзан ба мансаби нақибӣ расидаанд аз ҷониби ҳукумати марказӣ эътироф гардидаанд, нис гуфта шудаанд.

Бояд бигӯем, ки дар таърифоти ин қамми мӯтабар Адиб Собир Тирмизӣ қамтар муволиға кардааст. Зеро ӯ, хусусан, дар мадҳҳои ба Абулқосими Алий бини Ҷаъфар бахшидаш бо шахси соҳибидилу поки ҳалол, вориси пайғамбар ва имому донишманди маъруфи дину шарият саруқор мекард ва аз ин ҷо наметавонист дар бораи чунин шахс ба қиз роҳ диҳад. Бинобар ин таъриф ва мадҳи Абулқосими Алий бини Ҷаъфар дар шеърҳои Адиб Собир то андозаи рости ҳақиқӣ буданд ва аз мадҳҳои шоирони дигари муосираш фарқ дошта ва аз онҳо баландтар мӯхматар қарор гирифтаанд. Илова бар ин, ин навъ мадҳҳои Адиб Собир мазмуни тарғути ва аҳамиятбахш қасб карда ва сиратан наву ба дарача аъло гардидаанд.

Дар ин қабил мадҳҳои Адиб Собир образи шахси маърифатпарвари донишманд офарида шудааст: ин шахс тимиҳои муҷассамии идеали эстетикӣ Адиб Собир будааст. Ба фикри ӯ, шумораи ин қабил шахсон бояд дар он муҳит зиёдтар шуда ва зимиҳои мулк ба дастӣ онҳо хатман мегуштад. Он вақт мулк обод ҳалқ осуда ҷамъият ором ва замона сулҳпарвар мешуд. Ин орзуи Адиб Собир ҳоло нис аҳамияти худро гум накардаанд.

Мамдӯҳи Адиб Собир — Маҷидидини Абулқосими Алий аз рӯйи хислатҳои маданиятӣ ва маърифатпарварӣ ба обидию неқуи қароргоҳи худ Тирмиз ва қаламрави он хеле диққат додааст. Вай ба сифати нақибӣ сайидон ва ноҳии сулолаи Салҷуқӣи дар Тирмиз инқилоби илму хирадо ҳамаҷониба ба роҳ монда, як қатор муассисаҳои динию давлатӣ бунёд ҷардааст: ба ҷаҳати равшанамонӣ ва эстетикӣ шахр эътибор намунадааст. Дар ин хусусо ишораҳои нозук, аммо ҳақиқӣ Адиб Собир ба таври зерин садо медиҳанд:

Дар замони адлу динаш Тирмизу атрофи ӯ, Қарху Бағдод аст пиндорию Мисру Бобил аст.

Дар ин гуфтори Адиб Собир, албатта, муволиға ҷой дорад. Аммо, бо вучуди ин, Тирмизии нимаи аввали асри дувоздаҳро аз ҷаҳати гулгулшукӯфии вазияти шахрӣ ба пойтахти халифаҳо — Бағдод ва мамлақати тараккиқардаи он давра — Миср, инчунин ба Бобули қадимӣ монанд намунаи ғоҳест, ки аз хизмати ватанпарваронаи волии он — Абулқосими Алий бини Ҷаъфар дар ободонигардонии ин шахр дарак медиҳад. Ба ҳақиқатан Тирмиз дар асри XII чун Бухоро дар асри X бо Бағдод баробарӣ ва ҳамдасӣ кардааст. Бағдоди сайронгоҳи Тирмиз дар он давра ба дарачае зебо будаанд, ки боги машҳури пойтахти халифаҳо — Қархро ба хотир меоварад. Адиб Собир бошад ба ғазолияти қорӣи сиёсӣ ҷамъияти Маҷидидини Абулқосими Алий дар Тирмиз ва умуман Мовароуннаҳр боз чунин ишора кардааст:

Баста қушояд инояти ту ба Тирмиз, Фитна нишондад хитоби ту ба Самарқанд.

Яке аз муҳимтарин иншооти, ки Абулқосими Алий бини Ҷаъфар хамчун намоienda илм дар Тирмиз ба иҷро расондааст, ин сохтмони расадхонаи астрономӣ будааст. Дар ин бора Адиб Собир бо фаҳр ва рӯҳбаландӣ чунин хабар додааст:

Расад, ки аз ҳулафӯву мулк асар монад, Ба рӯзгори ту ўро падиш худ یتмом... Баъд он вилоти Тирмиз, ки шаст ҷазрати ту, Зи бими фитна мусаллам шавад чу дар ислом.

(Давома дар сах.4)

Саҳмгузоранд

Дар роҳи тарбияи авлоди наврас ва аз бар қардани донишҳои замонавӣ нақши муассисаҳои таълимӣ-литсейҳои академӣ ва коллеҷҳои касбу ҳунар калон аст. Алалхусус, дар бобати амикан омӯхтани фанҳои дақиқ литсейҳои академӣ нақши калоне мебошад, ки ба ин ҷо он фан таҳассусуонида шудаанд.

Дар вилояти Фарғона нис чунин муассисаҳои замонавӣ таълим сол то сол микдоран афзуда, дар тарбияи авлоди наврас саҳми калон мегузоранд. Якеи он литсей академӣ «Ёрмозор» мебошад, ки дар назди Донишқадаи политехникии Фарғона арзи ҳастӣ мекунад. Дар бинои замонавӣ ҷойгир шуда, дар худ аънаҳои меъморӣ миллиро таҷассум гардондааст.

Литсей соҳиби 400 миллион сӯмина таҷизот ва асбобу усулҳои мукталиф мебошад. Дар литсей аз рӯи самтҳои иқтимоиву гуманитарӣ, филологияи хориҷ ва ҳуқуқшиносӣ таълим пеш бурда мешавад.

Дар сурат: омӯзгори фани кимё **Моҳира Нурматова** бо талабагон **Назира Хайдарова** ва **Наргиса Усмонова** таҷриба мегузаронанд.

Матн ва сурати **Муқимчон КОДИРОВ** (ЎзА).

Ҳангоми ришватгирӣ ба даст афтоданд

Мақомоти хифзи қонуни тартиботи ҷумҳурияи тадбирҳои оид ба решақан қардани дилелҳои қонуниҳанӣ, сӯиистеъмор аз вазифаи хидматӣ ва ришватхӯрӣ аз тарафи шахсонӣ мансабдор меандешанд.

Дар рафти саъю қушиши муштараки қормандони прокуратура ва сарумори дохилии шахри Тошканд 26 сентябр соли кунун хангоми гирифтани ришвати 7200 доллари ИМА аз тадбиргар Е.Гусова сарвари шӯбаи ақсарисони Департаменти оид ба истифодабарии биноҳои ҳокимияти шахр З.Очилов дастгир шуд. Худи хамон рӯз хангоми гирифтани 100 доллари ИМА ва 25000 сӯм раиси Палатаи молофарандагон ва тадбир-

гарони ноҳияи Собир Раҳимов Ш.Тўхтаев ба даст афтод. Маблағи мазкурро ӯ аз тадбиргар А.Исмоилов барои расмӣ гардондани ҳуҷҷат ва номнавискунии фирмаи хусусии он талаб карда буд.

Боз як ҳодиса рух дод, ки ба доираи ақлоқ ҳеч рост намеояд: раиси Кенгаши Ҷамъияти ҷумҳурии зиддисўтор З.Урнбобоев аз Ж.Мадазов барои қонуниҳои худ таъин гардидан 2000 доллари ИМА ришват гирифт.

Аз рӯи далелҳои болои прокуратура парванҳои ҷиноятиро қушод, истинтоқ давом дорад.

Маркази матбуоти Прокуратураи Генералии Ҷумҳурияи Ўзбекистон.

Аз қайҳони сафар

Омӯзгорони худшинос

Ҳамин ки ба истгоҳи автотомобилгарди ҷониби Ангрен расидам, ду-се ронанда ба ҳузурам омада: —Бародар, ба кучо?—гуфта пурсон шуданд. —Ба Ангрен,—посух додам. Яке аз онҳо бо тезӣ аз бозуям дошта:

—Марҳамат, мошини ман «мяхкий», дар як дам ба Ангрен мебарам,—гуфта дари мошини тамғаи хоричиашро қушода, бо эхтиром муаррифи намуд. Аз қаммина пештар се нафар мусофир дар он нишаста буданд. Ронанда аз хурсандӣ ба мошиниаш нишаст:

—Худо хоҳад рафтем, «илоҳо сафарамон бехатар бод»,—гуфта даст ба рӯ қашид.

Дар роҳи хамвори мумфарш овози тезии мошини сабукравро кас хис намекард. Танҳо аз магнитофон сӯруде садо меод. Раҳораҳ бо шарикон шинос шудам.

Ҳамзадор буданд. Аммо, садои баландгӯяи сӯҳбатчи муро ҳалалдор мекард. Аз ин лиҳоз сӯҳбатчи шиносони навамо афзал дониста, таҷҷуб мекардам, ки-сӯруд аққалан ба забони ҳозирон садо меод. Роҳ кӯтоҳ мешуд. Вале ронанда ба он эътибори намеод.

«Қаблан бо ҳаёти шахр шинос шуда, бо роҳбарони ташкилотҳои муассисаҳо ва қорхонаҳо воҷеҳурам. Қараёни онҳоро аз назари таҳқиқ мегузаранам, вале мулоқот қардан онди номнависӣ ба рӯномаи «Овози тоҷик» яқе аз мақсадиҳои муҳим аст,—раҳораҳ чунин андеша мекардам.

Ба шахр даромадем. Сарравал ба Донишгоҳи давлатии омӯзгориҳои Ангрен рафта, бо ректори он, доктори илмҳои филологӣ, профессор Х. Қудратуллоев ва ус-

тодони бахши тоҷикӣ Ф. Исомидинов, Б. Мухиддинов, З. Иброҳимов, А. Абдуқодиров ва дигарон дар мавзӯҳои ғуноғуни мактабу маориф мубодилаи афкор намудем. Аз ҷумла, бештар онди қараёни тавлим дар гуруҳҳои тоҷикӣ суҳан рафт. Қавобан онҳо нис аз ҳаёт ва ғазолияти рӯномаи нигорон пурсон шуда, роҷе ба хабару мақолаҳо, ки дар саҳифаҳои «Овози тоҷик» дарҷ меёбанд, фикру мулоҳизаҳои хешро иброз намуданд. Хамчунин, дар омади гап, роҳбарии фозили донишгоҳи Хасанак ба нисчидишву нимшӯй таъкид намуд, ки муро барои номнависӣ ба рӯнома тарғиби қардан ҳоҷат надорад. Мо омӯзгорон то қадри имкон мекӯшем, ки муҳлисони рӯнома ҳар қӣ бештар гарданд.

Месазад бигӯем, агар ақидани ҳар як роҳбар чунин мебуд, сарамон ба осмон мерасид.

Дар ҳақиқат, омӯзгорон аз азал тарғибгар ва ташвиқотчи ҳама гуна тадбир буданд ҳастанд. Муаммои суҳанони ҳикматангези устод Хасанак нис дар ҳамин буд.

Сипас бо устоди донишгоҳ З. Иброҳимов ба шӯбаи маорифи ҳалқи шахр рафтем. Азбаски мудири ин муассиса Т. Султонов дар уюқи қориаш набуд бо муовини шӯба М. Қаҳҳоров воҷӯрда, дар ҳусуси таълим ва тарғиби мактабҳои таълимшав ба забони тоҷикӣ мубодилаи афкор намудем. Аз ҷумла, муаллим қадл намунаанд, ки мактаби рақами 17-и шахр соф тоҷикӣ буда, аз ҷаҳати таълими тарбия нис пешафт мебошад. Ин аст, ки ба нияти нек бо омӯзгорони ин маскани марғифат воҷӯрам.

Рӯзи дигар дар хонаи омӯзгорон ҳама ҷам омаданд. Директори мактаб А. Йўлдо-

шев дар сарсухан аз рӯи расмӣ тарғиби мактабҳо ба ҳозирон шинос намуна, аз ҳаёти мактаб хабар кард. Минҷумла, ӯ чунин гуфт:

—Дар ин даргоҳи маърифат зиёда аз 1,5 ҳазор нафар хонанда таҳсил дошта ба онҳо 95 омӯзгор сабақ медиҳанд. Дар ин ҷо қаробари ҳуҷ ба роҳ мондани таълими тарбия, баҳри пос доштани хотираи шоирӣ нависандагон, олимони арбобони давлатӣ, ки дар рӯшди илму маърифат ва дар таҳким ёфтани пойдевори мамлакатамон саҳм гузоштаанд, пайваста семинар-машварат ва конференсиҳои илмӣ амали гузаронда мешавад. Китобу дастурҳо ва барномаҳои таълимиӣ то андозае дар вақтас дастрас мегарданд

АДИБ СОБИРИ ТИРМИЗӢ ВА САЙИДОНИ ТИРМИЗ

(Аввалаш дар сах.3.)

Бояд гуфт, ки дар асриҳои XI-XII аз сабаби ривҷи илми астрономия ва эътибори шохон ба ҳукумони астрологӣ дар шаҳрҳои мукталифи Хуросону Мовароуннаҳр ва Эронро Ироқ расадхонаҳо сохта шудаанд ва ин муассисаҳои илмӣ дар навбати худ ободии манзил ҳисоб ёфта ва ба ҳусни шаҳро ҳусн бахшидаанд. Масалан, чунин буд расадхонаи дар охири асри XI биношудаи Исфаҳон, ки олимони машҳур Лавқарӣ, Исфаҳорӣ, Хайём ва дигарон он қор ҳаҷро эҷод мекарданд (Адиб Собир дар шеърҳои худ ин расадхона ном бурда ва онро таъриф кардааст). Инчунин дар ибтидои асри XI расадхонаҳои Хоразм ва Бағдод низ шӯҳрат ёфта буданд.

Расадхонаи Тирмизӣ, ки онро дар ибтидои асри XII мамдӯхи Адиб Собир аллома Абӯлқосими Алий бунёд ниҳодааст, низ аз чунин сохтмонҳои мукташам ва машҳур ҳисоб ёфта, дар ободӣ ва тарғу-зағии сифати шахрсозии Тирмизӣ муҳимтарин иншоот ба шумор рафтааст. Дар ин расадхона ҳамчунин манбаи илму дониш олимони мукталифи минтақа ҷамъ шудаанд ва Адиб Собир низ бо онҳо робита дошта, эҷодиёти илмӣ худро сайқал додааст. Шояд аз ин ҷо бошад, ки Адиб Собир дар як шеърҳои санъати шоириро барояш машғулоти дуоимдараҷа ҳисобида, илмо касби асосӣ ва аввалин худ доништааст. Илова ба маълумоти болои шоири мо дар ҷае аз қасидаҳои навабати ба Абӯлқосими Алий бини Чофар бахшидааш аз расадхонаи тозабунёди Тирмизӣ боз чунин ёдоварӣ кардааст:

**Расад, ки рост ниҳодӣ миёни аҳли нучум,
Вучуд ёфт ҳисобе, ки дошт бими адам.**

Адиб Собир дар ҷорӣ аввали асри XII дар Тирмизӣ бо нақби сайидони ин шаҳр — ҳамшаҳри донишмандаш Маҷидидини Абӯлқосими Алий, ки дар айни замон ноиби ҳукумати марказии Хуросон дар Тирмизӣ буд, робитаи эҷодӣ барқарор карда, ҳақиқатан шоидаи бисёр муваффақиятҳои азиями иҷтимоии маданияи давр гардидааст. Дар чунин муҳити барояш мувофиқ вай аз шӯҳрати эҷодӣ ва обрӯю эътибори худ бо ифтихор чунин ҳарф задааст:

**Чу донишу шараф аз маҷлиси ту медонам,
Сано чӣ гуна кунам ҳар данию нодоро.
Забону таъби Муъиззо Рӯдакӣ маро,
Саноӣ давлати Салҷуқ оли Сомонро.
Ба аҳди худ шӯароро тақаддуси нанҳам,
Ба ҷуз Муъиззо Масъуди Саъди Салмонро.
Ба шеър агар зи ту эҳсон талаб кунам, чи аҷаб,
Ба шеър қадди ту минбар ниҳод Хассонро.**

Мамдӯхи Адиб Собир аллома Абӯлқосими Алий бини Чофар дар эҳсон ҳиммат ягонаи давр буд ва ба аҳли замон, аз ҷумла шоири мо ҳаққи нону намак дошт. Талаби эҳсон аз ин шахси олиҳиммат дар шеъри болоӣ ҷаъи намоиши лутфи шӯаронаест ва он дар дигар шеърҳои Адиб Собир низ ҷой дорад. Шоири мо, чунон ки гуфтааст, дар маҷлисиҳои илми мамдӯх қамолоти дониши худро намоиш дода ба иззату ҳурмат ва қадриҳои ноил гардидааст. Забону таъби худро бо забону таъби Рӯдакӣ ҳаммаҷла ва ҳамҷаҳд дидани ӯ ҳамоно ба аънаҳои Рӯдакӣ ва сабаки хуросонӣ содӣ будани вайро мефаҳмонад. Байти зерин низ аз фаҳрияи ӯ дар ҳизмати аллома Абӯлқосими Алий шаходат медиҳад:

Дар ту, эй тоҷи маолӣ, оӣ ояд шеъри ман,

Ҳамчу дар Шамсулмаолӣ шеърҳои Хусравӣ.

Аммо пас аз чандин солҳои тӯлонии ин ҳамкорӣ ва саҳмгузориҳои Адиб Собир ва мамдӯхи ӯ дар ривчи доираи адабии Тирмизӣ дар нимаи аввали асри XII ба сари аллома Абӯлқосими Алий як ҳодисаи муҳими омада, боиси озору ранҷи саҳти ин шахси киёмӣ гардидааст. Аз оқибати ин воқеаи ноғувор шахси маъзур ҳатто ба ҳаёб афтадааст. Аз ин ҳусусо моро дӯсти ҳамкасби Адиб Собир шӯар Рашиди Ватвот оғоҳ намуфтааст. ӯ дар як қасидаи ҷавобияш ба номи Адиб Собир аз воқеаи маъзур ба тафсил суҳан ронда дасташ Адиб Собиро, ки аз ин ташвишу таҳулкаҳи ба сари мамдӯх омада саҳт ҳайрат намуда ва ба ғаму алам ғула ҳурдааст, дилдорӣҳо қарда, ӯро ба тамкину оромӣ даъват кардааст. Дар ашӯри Адиб Собир низ бо сӯз ва алам аз ин ғоҷе суҳан рафтааст (ба шеъри ӯ ба поёнтар нигаред). Аммо аз қасидаи дигари Ватвот фаҳмида мешавад, ки Абӯлқосими Алий бини Чофар дар ҳаёб дер намонда, ба зӯдӣ озош шудааст. Вале сабаби ин воқеаи номатлубро Адиб Собир ва Рашидидини Ватвот шарҳ надодаанд.

Бояд гуфт, ки бо ин бузургӣ шӯҳрат, ки Абӯлқосими Алий бини Чофар дар Тирмизӣ дошт — ӯ нақби (раҳбари) сайидони ин шаҳр ва ноиби ҳукумати Салҷуқӣ дар ин ҷо буд — аз мансабу маъзул шуда, ба ҳаёб афтаданад ғайри имкон наменояд. Аз ҷониби дигар, ӯ аз тарафи ҳоқими номвари Салҷуқӣ — Султон Санҷар ҳамеша дастиғӣ мебуд ва назар ба нишонҳои Адиб Собир ва таъкиранивисон Султон Санҷар ба сайиди аълам илхоси эътиқод монда, ҳатто ӯро бародар хитоб кардааст. Ин султон ба дӯсти маъзур пайваста тӯҷаю ҳадӣҳо фириштада, ӯро баъзан ба қароргоҳаш тақдир намуда ва меҳмондорӣҳо баҷо овардааст. Масалан:

**Агарчи бехтарини халқи оламо писар бошад,
Бузургиро падар шуд, то бародар хонд султонаш.
Бех аз банда нағҷад хулки мадҳи маҷлиси оӣ,
Бад-ин маъий мусаллам кардаанд аҳли Хуросонаш.**

**Қадраш баробари фалақу ёфта ба қадра,
Аз Хусрави замон хитоби бародарӣ.**

**Мусаллам аст зи султони оламаш се хитоб,
Яке аҷаллу дуом олиму сеюм сарвар.**

**Ёфти бо иктироҳ аз подшоҳи шарқу гарб,
Хилъату таширфу аспу чомаву тегу силҳ.**

Ба тахмини мо сабаби аз қорҳо хориҷ шуда ба ҳаёб афтадани чунин инсонии олиқадар бузургманиш шояд ба воқеаи мазҳабӣ алоқаманд бошад. Зеро тақо ҳамин воқеаи иктидор дошт ба бузургтарин инсонҳои аср, ҳатто ба подшоҳону султонҳо ҳам таъсири ноғувор расонда, инчунин ба оқибатҳои ғоҷефар ҳамсафар гардад. Абӯлқосими Алий бини Чофар аз рӯйи эътиқоди мазҳабӣ ший буд ва ба имомони ин мазҳаб иктидор мекард. Султон Санҷар бошад суннимазҳаб буд. Аҳолии шаҳри Тирмизӣ дар асри XII, бидуни сулолаи сайидони ин шаҳр, низ суннимазҳаб буданд. Дар он рӯзгор бошад, қанҷҳои мазҳабӣ ба авҷи аълояш расида ва аз сабаби он дар ақсари марказҳои Хуросон ошкору ниҳон фитнаҳо ошӯро ба амал омада меистоданд. Ба ин ҷиҳат дар Тирмизӣ ҳам шояд чунин воқеаи нағоваре зидди Маҷидидини Абӯлқосими Алий рӯй дода ва ба ҷиҳати ин вай озору малолате дида, ҳатто ҳаёб

гардидааст.

Ин нуктаро боз он факт саҳеҳ мегардонад, ки Адиб Собир, ки тахти таъсири мамдӯхи сайидаш мазҳабӣ шиоро қабул карда ва ба он гаварида буд, дар як қитъааш аз озору ранҷи нисбат ба худ расида аз боиси ин мазҳаб гуфтугӯ кардааст, ки ҳамоно аз оқибатҳои ноғуворе мазҳабпарастӣ ва фитнаҳо фасоди ин ҷараён дар асри XII дарак медиҳад. Чунинчи Адиб Собир бо дард ва алам навиштааст:

**Аз он, ки мӯтақиди Муртазову Фотимаам,
Бад-ин суҳан зи ҳақиқат гуноҳ дорам ҳақ.
Зи рӯзгор ба ранҷам, зи дӯстон маҳрум,
Чун Муртазо зи хилофат, чу Фотима зи фадак...
Хушам ба дӯстии Муртазову фарзандош-и,
К-аз ин ҳусул дурӯҷ бошад халос дарак.**

Ҳамин тариқа мамдӯхи Адиб Собир Тирмизӣ дар Тирмизӣ аллома Маҷидидини Абӯлқосими Алий бини Чофар — нақби сайидони Тирмизӣ ва ноиби салҷуқӣ дар ин манзил — баъди солҳои тӯлонии зиндагонӣ дар ватанаш — Тирмизӣ ва ӯқадори раҳбарии ин шаҳр бо баҳонаи мазҳабталовӣ ба ташвише гирифтдор монда, аз мансабу бенасиб шуда, ҳатто ба ҳаёб афтада, ба ғаму андӯш пенида мондааст. Дар чунин вазият дигар ӯро маҷоли дар ватан мондан набуд. Бинобар ин, бо хоҳишу иродаи худ ва ё маслаҳати бародархондаш Султон Санҷар аллома худ зорзор гирифта ба ҳоли тафҳо афтаданд. Тафҳилоти ин воқеа дар қитъаи поёнии Адиб Собир ба ин тарз тасвир шудааст:

**Бузург оӣ паямбар, бузург ҳодисае,
Ки чун туге бувад андиз кафи замон забу.
Мақарри иззи ту Тирмиз зи дарди рафтани ту,
Ҳаме бигиряду он, ки сирӣши ӯ Чайхун.
Агар ду дидаи ман аз ғамат на хун гирид,
Ҳаром бод маро нону неъмату ту чу хун.**

Ҳамин зайл, тахминан аз ибтидои солҳои бистуми асри XII Сайиди Абӯлқосими Алий бини Чофар дар Нишопур маскан мекунад ва боз обрӯю эътибор, мансаб ва давлати ҳашмат меёбад. Чун сайиду имомии имлоқом илхосмандон пайдо карда, дарбори худро бо маҷмаи шеър шӯарӣ қарор медиҳад. ӯ муҳлиси содиқи тирмизӣ, шӯари машҳури ҳамватанаи Адиб Собирро боз ба Нишопур даъват наменояд ва шӯари мо тақдирро пазируфта ба Нишопур меравад.

Эҳтиромӣ сайидон — ворисони Муҳаммад Мустафо (с) ва қадру манзалати эшон назди Адиб Собир Тирмизӣ ниҳоят бузург буд ва ӯ ҳизмати онҳоро ҳизмат дар роҳи инкишофи илму ирфон, маданияту адабиёт ва ободии нақуи халқу ҷамъият доништа, ин ҳизматро бо меҳр мепазирд ва ба намоёндаи олиқадри ин табақа аллома ва нақби Сайиди Абӯлқосими Алий бини Чофар ҳизмат мегузарад. Дар таҳрири «Хулоосат-ашӯр»-и Тақидидини Қошӣ ба ин муносибат чунин оварда шудааст: «Адиб Собир баъд аз он дар ҳузӯри давлати Султон Санҷар дар мусоҳабати сайиди бузург Абӯҷафар Алий, ки аз баланди қад ӯро раиси Хуросон менавиштад ва Султон Санҷар вайро бародар меғуфта, ба Нишопур рафтааст».

**Аҳмад АБДУЛЛОЕВ,
доктори илмҳои филология,
профессор.**

Эҳдои шӯарӣ

Шоираи бузургӣ Чилӣ Габриела Мистрал (номи аслиаш Лусила Алқайла Чодой) дар Америкаи Лотин аввалин адибест, ки соли 1949 сазовори ҷоизаи Нобел гаштааст. Соҳиби мукофот натавонист шеърҳои худро назди мардум бихонад, зеро ҷуноне накл мекунад, либоси пӯшидаи надохт. Аз ғоҷи зиндагии муаллимаи деҳа ханӯз касе оғоҳ набуд. ӯ шахси аниуси азизашро гӯм карда, дарди сӯзони худро ба ристаи назм кашид. Шоира яқуми танҳо монд.

Ҳамин танҳои ҷонҳо, махсусан дар ҷавонӣ, шоираи беназиреро бо номи мустаори Габриела Мистрал барои халқаш ва аҳли ҷаҳон эҳдо кард.

Габриела Мистрал

Ояти муаллима

Парвардигори омӯзгор! Оне, ки омӯзгори мӯй, бубахш, ки ман низ ӯнвони омӯзгориҳо соҳибам, он ӯнвонеро, ки ту дар замин соҳиб будай. Ба ман муҳаббатӣ ягона бубахш—муҳаббат ба мактаби ман.

Бигзор ҳатто қамолоти хуш низ аз мактаби ягона дилбастагии маро рабада наватонад. Омӯзгори! Ҷаҳди моро доимӣ, дилгарониҷамро муваққатӣ бикун. Аз дили ман ташнагии зишти қасосу кинаро баркан, зеро он ханӯзам бераҳа қардан меҳод ва хоҳиши эътирозӣ ҳамеша аз ман зӯртар аст, чун маро захмин мекунад. Мағзӯр алами онҳое, ки замонро омӯзгорашон будаму акнун маро намехананд, диламро бисӯзонанд.

Маро аз ҳамаи молдори модартар бикун, то онҳоро, ки аз банди ҷигари ман наафтаданд, ҷигарвор дӯст дораму ҳимоят бикунам.

Яке аз дуктарони маро, ба шеъри олиӣ ман таъдид бидеҳ, маърифати харрӯзаи маро аз мураккабияву ҳалолӣ нигоҳ дор. Ҷаҳмони маро аз захми сионаи ман вақте ки саҳарғаҳон рӯ сӯи мактаб менихам, дур бикун.

Барои ман ҳам ғӯст, то ки ман рӯзеву соате аз муҳофизати он дар қанор набошам.

Ба мактаби халқии ман низ он нуреро ато бикун, ки ба сари тифлони пойлучи худ мерехт. Маро тавоно бикун, занеро, ки беҳолу бемадору ночор аст, зӯру тавон бидеҳ, маро аз хоҳиши ҳамма гуна давлату савлати макрух, ҳамма гуна беадолатӣ, мабодо бо худат набошад ба ғоҷидаи ман, наҷот бидеҳ!

Дӯстам, ҳамеша бо ман бош! Маро тақияҳо бош! Бисёрҳо шудааст, ки дар бори ман ҷуз аз ту касе нест.

Гоҳе ки маърифати ман поктаву ҳақиқати ман гармтар мешавад, ашӯроғзадонро тарки ман мекунад; аммо ту, ту танҳони таъкиқвару бесоҳибро тақдирӣ, ту он дам маро ба сионаи худ зеро ҳақ кард. Ва ман он гоҳ дар нигоҳи ту лаззати аҳсантро ҳоҳам ҷуст.

Ба ман соддагии амӣқ бидеҳ, маърифати харрӯзаи маро аз мураккабияву ҳалолӣ нигоҳ дор.

Ҷаҳмони маро аз захми сионаи ман вақте ки саҳарғаҳон рӯ сӯи мактаб менихам, дур бикун.

Дар паси мизи кори худ нишаста, ман олами рӯзгори худро, дарди ҳарсоатаи ночизи худро аз ёд ҳаҷо бӯрд.

Бигзор дастони ман меҳру-бон бошад, гоҳе ки ҷазо медиҳам ва гоҳе ки навозиш мекунам. Бигзор гоҳи ҷазодихӣ дард бикашам, то эҳсос бикунам, ки ҷазоро алҳақ ба хотири муҳаббати худ раво дидам.

Ба ман ҷунун рӯх бубахш, ки мактаби хишти худро ба мактаби рӯйи таъдид бидеҳам. Бигзор оташҳои соғори ман синфҳои ҳамаи кӯдакони ман долоҳон ҳоли онро бисӯзонанд. Бигзор дили ман бехтарин тақияҳо ва хоҳиши самимиям тилои ҳоли бошад, бехтар аз шахсунуҳову мактабҳои заррин.

Ва охири охири шӯасари рангпариди Веласкесро ба ман бинамо, ки дар рӯи замин аз тахти дил ҳамрадиҳои он аст, ки нафаси охиринаро бо сионаи пора-пораву сӯзандаи пуриш истиқбол хоҳӣ кард.

Таҳия Раҳимшохи ШАРИФЗОДА.

Турфа олам

Ҳаёти хуфӣнаи наҳангҳои бузург

Усулҳои нави тадқиқи ҳаёти наҳангҳои бузург ҳама гуна форбаву афсонаҳоро дар бораи онҳо ба ҷуз мебарорад. Назоратҳои нишон медиҳанд, ки наҳангҳо ҳайвоноти аз ҳама осудаву парастандаи навозиш мебошанд. Наҳангҳо ҳарчанд ваҳшӣ ҳисобанд ҳам аммо онҳо бештар дар қабри баҳру уқёнус хоб кардани ҳеле дӯст медоштаанд.

Ба қарӣб натиҷаҳои тадқиқот аз болои наҳангҳо эълон карда шуд, ки дар уқёнус дар ҷустуҷӯи ҷӯроҳ ҳаракат мекарданд. Ва он наҳангӣ аз ҳама қалонтарин дар соҳилҳои Британиёи Кабир доништа шуд. Ба фикри олим Дэвид Симо наҳангҳо ҳайвоноти меҳнаткашанд ва аз паси кути лоямат ҳар рӯз то ҳазорҳо километр масофарат тай мекунад. Бештар 700-800 метр дар қабри об ҳаракат мекунад.

Барои сархушӣ ҷавоб медиҳад

Лигионери Ассоциатсияи миллии баскетболи Литва Жидрунас Илгаўкас барои сархушӣ-ашу бо ҳамин ҳолат дар ҷамъири автомобил нишастаиш дастгир шудааст. Полиси ин баскетболбози машҳур 17-соларо дар назди шаҳри Бэй Виллажи ИМА барои вайрон кардани қоидаи ҳаракати роҳ боздоштааст. Варзишгари қадш 2,19 метр баъди аз муноқишаи тиббӣ гузаштан маст буданаиш аниқ, гардида ва ба маҳбасонаи фириштада шуд. ӯро тимиш бар ивази ҷаримаву қаллоқатнома додан аз маҳбасона баровард. Вале тақдирӣ минбаъда ӯро суд ҳақ мекунад.

Аз Роналдо ҳам зӯр

Милен Доминик—узви клуби футболбозон—занин «Атлетико Мадрид», ки ҳамсари футболбози машҳур Роналдо мебошад, бо сарварони клуби маъзур бо натиҷаи рекордӣ шартномаи ба имзо расонадааст. Арзиши ин шартнома 310 ҳазор доллар мебошад. Шохидон меғӯянд, ки ҳамсари Роналдо барои пул не, балки аз сабаби бо тими «Реал Мадрид» ба имзо расондани шартномаи ҳамсараш ба ин қор даст задааст. Матбуоти Испонӣ Милеро ақиб «Роналдин»-гӣ ба забон меғард ва сабаб ҳам дорад. Чунки Милен 55197 маротиба тӯро ба замин нафтадана бозӣ доронада ва аз ҳамин сабаб ҳамсараш Роналдо ӯро аз худ ҳам футболбози бонаҳар меҳусобад.

Эҳён номи таърихӣ

Автомобилиҳои афсонавии Бентлей аз 16 сентябри соли қунун барои худ номи таърихӣнашонро баргаришонданд. Зеро аз соли 1931 боз онҳо ба худ номи «Мотор лимитед»-ро гирифта буданд. Ҳол он ки соли 1919 онҳо бо тамғаи «Бентлей» истеҳсол мешуданд.

Соли 1931 аз сабаби ба инқирӯс дучор омадани ширкати маъзур он ҳуҷуми қорхонаи фармӣ «Роулис Роусе» арзи ҳастӣ мекард. Ба аввали соли оянда ширкати маъзур мустиқилона арзи ҳастӣ мекунад боз ки сани таърихиро ӯлд мекунад. Чунки асосгузори ширкати маъзур Уолтер Суэн Бентлей маҳз ҳамин сол 114-сола мешавад.

Ҳамин тавр боз як ҳақиқати таърихӣ тантанаи худро пайдо кард.

«Боз масқарабоз» дар саҳнаи ҷаҳонӣ

Ҷамоаи Театри ҷумҳурии тамошобинони ҷавони ба номи Юлдош Охунбобоев дар ҷашнвораи байналхалқии аънаванӣ театроҳи таърифиани ҷордахум, ки дар Миср баргузӯр гардида, иштирок намуд. Дар бадали 15 рӯз ҷамоаҳои театри 49 мамлакат дар хонаҳои мадания, театроҳ ва дар майдонҳои қушоди Қохира қарӣб 60 спектаклҳоро намоиш доданд.

Дар қатори хунарпешагони ИМА, Ҷопон, Чин, Олмон, Фаронса, Англия, Италия, инчунин мамлоки ИДМ ҳамватанонамон асарҳои бадеияташ баландро намоиш дода, қиёфани нотақори театри миллии ўзбекро нишон дода таъвистанд. Ҷамоаи Театри тамошобинони ҷавон спектакли «Боз

масқарабоз»-ро, ки арбоби шоистаи санъати Ўзбекистон, лауреати мукофоти «Офарин» Олимҷон Салимов ба саҳна гузоштааст, иҷро кард. Спектакл дар жанри пантомима (тамошои театрие, ки иштирокдорони он мақсадро бо имову ишора ифода мекунад) ба саҳна гузошта шудааст. Ин бошад, дар навабати худ, ба намоёндогони миллатҳои гуногун, ки бо забонҳои мухталиф ҳарф мезананд, имконияти медиҳад, ки дар фаҳмидани асру моҳияти вай душворӣ нақашанд. Аз ин рӯ низ асар дар ҳаводорони ин намунаи санъат таассуроти бузург гузошт.

Б. БОТИРОВ, мухбири ҶА.

Ҳаётии динҳо буд

**Баъд аз вафот турбати мо дар замин маҷӯ,
Дар синаҳои мардуми ориф мазори мост.**

ӯ ҷавонмарди хушсимо буд. Ба қавли модари ҷашминти-зораш, қомате дошт алиф барин. Кам ҳарф мезад. Нигоҳҳои ҷиддӣву андешаманд ва гуфтораш дилкаш. Ба тарзи либоспӯшӣ ҳамчун тарбиятгар эътибори хосса зоҳир мекард. Қиёфааш хирадмандона. Қунҷқовиҳои беолоиши ӯро гоҳ ҳазлу мӯтибҳои гуворо иваз мекунад.

Инак, аз байн ҳафт сол гузашт. Гуё то ҳол ҷои ӯ холист. Холаи Малика бошад, маҳзунона боз сӯи дарвоза ба умед менигардад. Модари зор гумон мекунад, ки баъди чанд лаҳза ҷигарбандаш ворида хавлӣ мегардад. «Тестар дастархонро биёрам. Медонам, ки Аҳорҷони оҷа вақт надорад. Ба ҳона — ба ҳузӯри зану фарзандҳои намеревад. Мактаб—дилу ҷонаш»,—зери зерин лаб тақор мекард кампир.

«Мактаб—дилу ҷонаш». Бе ҳеҷ дудилагӣ ба андешаи модар розӣ ҳастем. Маърифатгоҳро Аҳоррақа ҳонаи дувум мепинодшт. Барвақт ба қор меомаду бемаҳал бармегашт: машғулотиҳо иловагӣ ва яқанд маҳфил мегузаронд, дар қори шӯбҳои фанӣ чун муаллими соҳибтаҷрибаи фаълони ширкат мевазид, қорҳои ҳаттии шогирдонро дақиқ-назарона месанҷид, оиди фани худ тустҳо тайёр мекард.

Меғӯянд, ки панҷ ангишт баробар нест. Дуруст,аммо пешаи омӯзгорӣ нобаробариҳоро наменасанад. Дар ҷодаи таълиму тарбия бегъзатинони бархе аз ҳамкорон таъби Аҳоррақаро хира месохт. Зеро муаллими бад ба дарси муаллимон хуб ҳам зарар меоварад.

—Ҳар як фан нозуқиҳои худро дорад,—меғуфт омӯзгори фидой.—Аз ҷумла, математика фанест мушқилписанд. Ҷуз дониш муаллими бод маҳорат ва таҷрибаи кофӣ дошта бошад. ӯ маҳз бо ёрии роҳу усулҳои шавқовар метавонад меҳри математикаро дар дили шогирдон бедор созад.

...Ҷавонмарди лаъқатнок буд Аҳор. Бештар математикаро дӯст медошт. Устодонаш Х.Толибов ва И.Раҳимовро, ки солҳои шастум дар ҳоҳия дар сафи муаллимони варзида ном мебарданд, роҳбаладу раҳнамои хеш меҳисобид. Пас аз хатми мактаби миёна ҳуҷҷатхашро ба факултаи математика ва физикаи Донишқадаи омӯзгории Душанбешар супурд. Онро соли 1968 бонуваффақтар ба итмом расонда, чанд муддат дар мактабҳои тахсилӣ ҳамагонии раҳамҳои 13-и ба номи Абӯабдуллоҳи Рӯдакӣ ва 14-и ба номи Ғафур Ғулом фаъолият нишон дод. Аз соли 1977 то дами вопасини умраш дар таълимгоҳи раҳаи 15-и ба номи Ҳабиб Юсуфӣ ба шогирдон илму дониш меомӯзонд.

Аҳор Мирзоев аз зумраи муаллимони навогару эҷодкори ноҳияи Узун ба шумор мерафт. Чунинчи, соли 1994 асоби иктироҷкардаи ӯ доир ба дарёфти ҷавобҳои тест дар озмуни асбобҳои худсоҳи баҳои муносиб гирифт. Дар

ҷаъмомадҳои байнимактабии муаллимони математикаи ноҳия бошад, яқанд маториба бо маъруф-заҳои судмандаш баромад карда буд.

Ҷевони китобҳои Аҳоррақа хазинаи нодирест баҳри дӯстон ва пайваддон. ӯ муаллими фарҳанг-дӯстро бисёр вақт саргарми мӯтолиа медидам ва баъзан вай бошавқ байни зеринро тақор мекард:

**Аниси кунчи танҳои китоб аст,
Фурӯғи субҳи доноӣ китоб аст.**

Вақте ки дастпарварони Аҳоррақаро пеши назар меорем, ҷи сон пурбаракат қор кардани мураббӣи асил намоён мегардад. Аллоҳи маорифи халқи ҷумҳури М.Қурбонова—муаллимаи синфҳои ибтидоӣ, номзади фанҳои тиб А.Хусейнов—шифокори табобатхонаи ҷумҳуриявии Душанбешахр, Н.Бобоева—муаллимаи фанни математикаи мактабҳои раҳаи 15, О.Набиев—сармезмори ноҳия ва даҳҳои дигар ҳоло сазовори эҳтиромӣ мардуми гаштад.

—Аҳорҷон дар боби оиладорӣ ҳам неқном буд,—меғӯяд дӯсти муаллим директори таълимгоҳи раҳаи 14 М.Муҳаммадиев.—Ҳамроҳи янғаи Мукаррам ҳафт фарзандро нағз тарбия намуфтааст. Аллоҳ онҳо дар ҳизмати халқу диёранд.

Агар имрӯзо Аҳор Мирзоев дар қайди ҳаёт мебуд, ба сини мубораки 55 қадам мениҳод. Ба ёди кас беҳиёӣ рӯзҳои охири рӯзгори устои бедордил мерасанд. Моҳи сентябр буд. Ҳарчанд худ дар бистари беморӣ бошад ҳам, оиди пешомадҳои мактаб ва ояндаи дурхашони насли наврас неқбинона суҳан меронд. Орзуву ормонҳои дар ин маъзуъ беҳисоб буданд.

Дӯсташ медоштад ҳурду қалон. Зиндагии ибратомӯзи ин шахси фозил дар хотири ҳамкорон ва ёру дӯстон ҳама-ша боқист. Нидои қалби ӯро, алаҳхусус ёру шафиқон ва ҳамкасбону шогирдон ӯ фаромӯш нахоҳад кард:

**Дар ду олам нест моро бо касе ғарб гӯбор,
Ҳар қӣ моро ранча дорад, роҳаташ бисёр бод.**

Н. МУРОДОВ.

Овози тоҷик

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий
Мажлиси ва Ўзбекистон
Республикаси Вазирлар
Маҳкамаси.